

Valtakunnansovittelijan toimisto
Riksförlikningsmannens byrå
National Conciliator's Office

Årsrapport från riksförlikningsmannens byrå 2020

Vuokko Piekkala

Valtakunnansovittelijan toimisto
Riksförlikningsmannens byrå

Riksförlikningsmannens byrå

© 2021 upphovsmännen och riksförlikningsmannens byrå

ISBN pdf: 978-952-327-717-5

Omslag: ANM

Ombrytning av innehållet: Statsrådets förvaltningsenhet, Publikationsproduktionen

Helsingfors 2021

Innehåll

1	Inledning	4
2	Medlingen 2020 i korthet	6
3	Allmänt om hur medlingen i arbetstvister är organiserad	7
3.1	Organiseringen av medlingen 2020	7
4	Lagstiftning om medling i arbetstvister	9
5	Debatt och kritik om medlingen	11
6	Utvecklingen av lönesumman, inkomsterna och sysselsättningen	14
6.1	Utvecklingen av lönesumman och inkomsterna	14
6.2	Sysselsättningsutvecklingen	16
7	Utsikter för ekonomin och kostnadskonkurrenskraften	17
8	Arbetstvister och stridsåtgärder	19
9	Medling i arbetstvister 2020	22
9.1	Allmänt.....	22
9.2	Arbetstvister, förlikningsmän, parter och utfall	25
10	Annat aktuellt under året	38
11	Arbets- och tjänstekollektivavtal som löper ut 2021–2022	39
	Källor	41

1 Inledning

Det gångna året fick en arbetsfylld inledning: under vårvintern medlades det i ett otal arbetstvister. Den största konflikten gällde de 24 extra timmarna per år i konkurrenskraftsavtalet. Förenklat gällde frågan huruvida konkurrenskraftstimmarna skulle slopas eller inte. Arbetsgivarna ville behålla timmarna, medan löntagarna ville slippa dem. Under medlingen diskuterades vad parterna eftersträvade genom att bevara eller slopa konkurrenskraftstimmarna: Var det viktigaste att behålla timmarna eller att upprätta ett avtal utifrån behoven i branschen på något annat sätt?

Inledningen av förhandlingsomgången var besvärlig, eftersom en del förhandlingar hade hamnat i en återvändsgränd. Riksförlikningsmannen gick även ut i offentligheten och manade parterna till förlikning, och inte heller medlingssystemet eller förlikningsmannen besparades kritik.

Under de första dagarna av 2020 utmynnade Industrifackets och Teknologiindustrins förhandlingar i ett 25 månader långt kollektivavtal med en lösning som höjer lönerna med 3,3 %, och i februari började anhopningen av arbetstvister minska.

Det första fallet av covid-19 i Finland rapporterades i slutet av januari, och Nyland isolerades i slutet av mars. Detta ledde till att man började undvika möten mellan människor och till att distansarbete blev vanligare. Eftersom medling i arbetstvister behövdes också under coronatiden började man för första gången medla elektroniskt via Teams på så sätt att någon av parterna i tvisten skötte kallelserna till distansmötena.

Coronavirussjukdomen utvecklade sig till en pandemi som klart bromsade den ekonomiska tillväxten i världen. Tillväxten sjönk till 1,0 procent på årsnivå, och pandemin missänktes fortsätta att inverka på ekonomin åtminstone under 2021. Nivån på de finska avtalsförhöjningarna hade hunnit stakas ut redan i början av 2020. En del branscher

drabbades under pandemin av betydande svårigheter vilket också ledde till diskussioner om avtalsförhöjningarnas nivå och om att omförhandla förhöjningarna eller ta till lokala avtal i situationer där företaget har råkat i ekonomiska svårigheter.

I början av oktober offentliggjorde Skogsindustrin att den ämnar frånga kollektivavtalen och att förhandlingarna från och med nästa avtalsperiod ska föras på företagsnivå. Meddelandet satte fart på diskussionerna till exempel om avtalens allmänt bindande natur och den allmänna avtalslinjens, vägvisarens linjes och intresseorganisationernas roll i avtalsförhandlingarna. Man frågade sig också om andra arbetsgivarförbund skulle följa Skogsindustrins exempel.

Under året förekom medling i sammanlagt 23 arbetstvister.

För hjälpen med att sammanställa rapporten vill jag tacka Lauri Kajanoja, de deltidsanställda förlikningsmännen och de arbetstagare vid Näringslivets centralförbund EK som har levererat uppdaterade slutdatum för kollektivavtalen.

Helsingfors februari 2021

Vuokko Piekkala
Riksförlikningsman

2 Medlingen 2020 i korthet

År 2020 fördes 13 nya arbetstvister till medling enligt arbetstvistlagen (år 2019 var de 16). Dessutom medlade riksförlikningsmannens byrå i 10 arbetstvister som uppkommit 2019 efter att två blivit bilagda i januari genom att parterna nått ett förhandlingsresultat (se tabell 2).

De bilagda tvisterna gällde flera olika branscher. Tvisterna gällde de 24 arbetstimmar per år som ingår i konkurrenskraftsavtalet, lönejusteringar och andra avtalsbestämmelser samt tillämpningsområdena och avtalsparterna för kollektivavtalen. Som stridsåtgärder användes hot om strejk eller lockout.

3 Allmänt om hur medlingen i arbetstvister är organiserad

Bestämmelser om medling i arbetstvister mellan arbetsgivare och arbetstagare finns i lagen om medling i arbetstvister (arbetstvistlagen). Medlingssystemet gör det möjligt att anlita en aktör – förlikningsmannen – som står utanför konflikten. Genom effektiv medling i arbetstvister kan man minska de ekonomiska förluster som arbetstvister medför för parterna. Genom systemet strävar man också efter att trygga stabiliteten och förutsebarheten på arbetsmarknaden.

Utöver riksförlikningsmannen fanns det 2020 fyra deltidsanställda förlikningsmän. Förlikningsmännen har hela landet som verksamhetsområde även om en förlikningsman är stationerad i självstyrelseområdet Åland. Riksförlikningsmannen utnämns av statsrådet, som på framställning av riksförlikningsmannen även förordnar ställföreträdare för riksförlikningsmannen. De arbetstvister där medling behövs fördelas mellan förlikningsmännen av riksförlikningsmannen. Riksförlikningsmannens mandattid är fyra år och de deltidsanställda förlikningsmännens tre år.

Vanligen sköts medlingen i en arbetstvist självständigt av antingen riksförlikningsmannen eller någon av de deltidsanställda förlikningsmännen. Riksförlikningsmannen kan också förordna en förlikningsman att sköta en viss medlingsuppgift som biträde för riksförlikningsmannen. Samtliga förlikningsmän har samma befogenheter vid medlingen, såsom att göra framställan om att en arbetsinställelse ska skjutas upp eller lägga fram förlikningsförslag.

3.1 Organiseringen av medlingen 2020

Som ny förlikningsman tillträdde diplomingenjör Leo Suomaa i mars 2020. Riksförlikningsman under år 2020 var Vuokko Piekkala (mandat till 5.8.2022). Uppdragen som förlikningsman på deltid sköttes av Jukka Ahtela (till 31.3.2021), Janne Metsämäki (till 14.10.2023), Jukka-Pekka Tyni (till 15.2.2021) och Leo Suomaa (till 28.2.2023). Jukka Ahtela fungerade som riksförlikningsmannens vikarie och Jukka-Pekka Tyni ansvarade för självstyrelseområdet Åland.

Bild 1. Leo Suomaa inledde sitt arbete som ny förlikningsman 2020.

Vid riksförlikningsmannens byrå arbetar dessutom ledningens sekreterare Tuija Ahonen.

4 Lagstiftning om medling i arbetstvister

Bestämmelser om medling i arbetstvister finns i arbetstvistlagen.

Bara en del arbetsinställelser omfattas av medling enligt arbetstvistlagen. Till dem hör arbetsinställelser som tillgrips när arbets- och/eller tjänstekollektivavtal löpt ut det vill säga när det inte råder arbetsfred.

Det finska kollektivavtalssystemet utgår från att avtalsparterna förhandlar sig fram till arbets- och tjänstekollektivavtal. Om ett avtal inte nås och arbetsfreden hotas av en arbetstvist finns medling att tillgå. I medlingen föreslår förlikningsmannen vid behov sådana eftergifter och jämkningar i parternas förslag och bud som verkar krävas med hänsyn till ändamålsenligheten och skäligheten.

Medlingen i arbetstvister omfattar inte sådana arbetskonflikter som förekommer medan ett arbets- eller tjänstekollektivavtal mellan parterna är i kraft. Dessa hör till arbetsdomstolens behörighet. Inte heller sympatistridsåtgärder eller politiska stridsåtgärder omfattas av medlingen. Men även om varken sympatistridsåtgärder eller politiska stridsåtgärder omfattas av förhandsanmälan och medling enligt arbetstvistlagen gäller de skyldigheter att anmäla åtgärderna på förhand som ingår i avtal mellan arbetsmarknadsorganisationerna.

Enligt arbetstvistlagen ska arbetsmarknadsparterna underrätta riksförlikningsmannens byrå och motparten skriftligt senast 14 dygn innan en arbetsinställelse inleds eller utvidgas. I sitt meddelande ska arbetsmarknadsparterna ange orsakerna till den planerade arbetsinställelsen eller utvidgningen av en arbetsinställelse samt tidpunkten för när arbetsinställelsen börjar liksom dess omfattning. Syftet med anmälningsskyldigheten är att förlikningsmannen ska få vetskap om hotande stridsåtgärder tillräckligt tidigt för att kunna vidta åtgärder för att utreda arbetstvisten och förhindra stridsåtgärden. Även för den som drabbas av en arbetsinställelse är det viktigt att bli underrättad om den hotande situationen. Underlåtelse att uppfylla underrättelseskyldigheten är ett målsägandebrott som kan bestraffas med böter.

Den planerade arbetsinställelsen kan senareläggas eller begränsas. För att skjuta upp en stridsåtgärd eller begränsa den krävs motpartens medgivande. Även arbets- och näringsministeriet kan under vissa förutsättningar flytta en arbetsinställelse till en senare tidpunkt. Detta är möjligt om det anses att arbetsinställelsen med hänsyn till sin omfattning

eller arbetsområdets art berör samhällets livsviktiga funktioner eller avsevärt skadar ett allmänt intresse. Genom uppskjutningen strävar man efter att reservera tillräckligt med tid för medling.

Underrättelseskyldigheten gäller arbetsinställelse. Typiska arbetsinställelser är strejker och lockouter, men också förbud mot beredskap kan uppfylla kriterierna för arbetsinställelse. Underrättelseskyldigheten gäller till exempel inte arbetsblockader eller övertidsförbud. I det här avseendet avviker det finska systemet från det svenska, som innebär att medling kan användas när åtgärden kan få konsekvenser för den part som den riktar sig mot kollektivt och i påtryckningssyfte.

Dessutom kan riksförlikningsmannen vidta åtgärder i situationer där en arbetstvist hotar arbetsfreden även när påtryckningsmedlet inte är en arbetsinställelse som förutsätter underrättelse såsom en strejk. Parterna kan tillsammans begära frivillig medling i en situation där det behövs hjälp av utomstående. Dessutom finns möjligheten till förebyggande medling. Den förebyggande medlingen grundar sig på förlikningsmannens uppgift att främja relationerna mellan arbetsgivare och arbetstagare. I frivillig och förebyggande medling kan förlikningsmannen – till skillnad från så kallad tvångsmedling enligt arbetstvistlagen – inte ålägga parterna att delta i medlingen. I frivillig medling kan förlikningsmannen lägga fram ett förlikningsförslag. I förebyggande medling kallas den föreslagna lösningen inte förlikningsförslag.

Utvå tvångsmedling enligt arbetstvistlagen är parterna i arbetstvisten skyldiga att delta i medlingen och ge förlikningsmannen de uppgifter som denne behöver för medlingsuppdraget.

Vid medlingen fungerar förlikningsmannen som ordförande och bestämmer hur processen ska ledas. Förlikningsmannen ska i första hand sträva efter att leda parterna till en överenskommelse utifrån deras egna förslag. Förlikningsmannen hjälper parterna i den kollektiva jämkningsprocessen genom att försöka övertala motsträviga parter att godta motpartens eftergifter utan vilka medlingen inte kan framskrida. Förlikningsmannen kan lägga fram ett förlikningsförslag, och parterna beslutar om de godkänner förslaget. Någon tvångsförlikning finns inte.

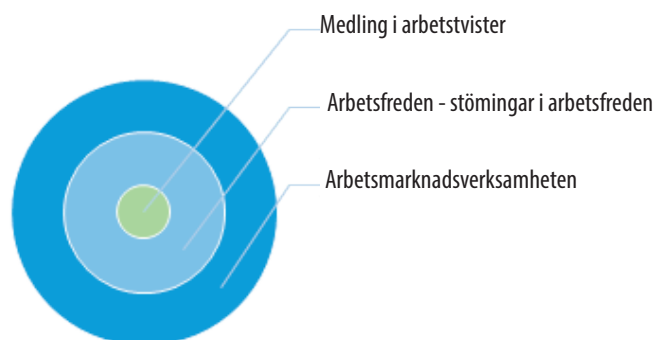
Förlikningsmannen kan också avbryta medlingen eller göra en framställning om att en förlikningsnämnd ska tillsättas för att lösa tvisten. Parterna kan också hänvisas till skiljeförfarande eller uppmanas att föra direkta förhandlingar sinsemellan.

5 Debatt och kritik om medlingen

Under slutet av 2019 och under 2020 diskuterades riksförlikningsmannens roll. Lännen Media genomförde den 21 december 2019 en enkät som gav ett tiotal svar. Hälften av respondenterna stödde det nuvarande medlingssystemet, medan 30 procent ville se över systemet så att det införs en grupp av arbetsmarknadskännare ("työmarkkinaviisaat") som skulle kunna tillsättas permanent, för viss tid eller från fall till fall. Även en modell med ett medlingsinstitut likt det svenska föreslogs, liksom också en mera generell översyn som inte begränsar sig till medling utan omfattar hela arbetsfredslagstiftningen. En översyn av det nuvarande systemet och hela arbetsfredslagstiftningen understöddes av arbetsgivarorganisationerna, medan löntagarorganisationerna flaggade för arbetsmarknadskännare eller modellen med medlingsinstitut.

Kritik mot medlingssystemet och mera generellt mot arbetsfredslagstiftningen har då och då framförts. Ibland har det efterlysts en översyn av arbetsfredslagstiftningen, ibland en översyn av medlingssystemet. I fråga om riksförlikningsmannens roll var synpunkterna mindre varierande än i fråga om medlingen i arbetstvister. Ännu mindre varierade de i fråga om arbetsfreds- och arbetsmarknadssystemet.

Diagram 1. Medling i arbetstvister – störningar i arbetsfreden avhjälpas som en del av arbetsmarknadsverksamheten.

Risto Koulu skrev 2009 om behovet att se över medlingssystemet i boken *Sovittelu työriidoissa* (sv. medling i arbetstvister) som ingick i ett projekt finansierat av Arbetarskyddsfonden. Enligt Koulu bör man innan en reform av medlingssystemet inleds bestämma om det ska vara en stor omläggning eller en mindre ändring. Om en stor omläggning önskas bör man enligt Koulu överväga i vilken grad medlingen ska vara obligatorisk och ha flera ingångar och i hurdana tvister medling ska ske användas. En mindre ändring kan enligt Koulu innebära en effektivare användning av skiljeförfarandet, alternativa medlingsorgan (såsom organisationsmedling), en modernisering av processen och en precisare reglering om förebyggande medling.

Harry Salonaho behandlade i sin doktorsavhandling 2015 behoven att ändra Finlands arbetslagstiftning och arbetsmarknadsmekanismer. Enligt Salonaho hänger kritiken samman med ett mera övergripande ändrings- och moderniseringsbehov som innefattar plikt som betalas enligt lagen om kollektivavtal, arbetsdomstolens roll vid olagliga stridsåtgärder, skadeståndsansvar, bestämmelserna om kampåtgärder i lagen om kollektivavtal, politiska strejker och medling. Han föreslog att det skulle utredas om den svenska modellen med ett Medlingsinstitut skulle lämpa sig för Finland.

I Finland åtog sig arbetsmarknadsorganisationerna, med undantag för tjänstemännens centralorganisation STTK, år 2008 att förutse och följa organisations- och avtalsgränsernas utveckling genom organisationsmedling (konciliation). Dess kärnområde ansågs vara att lösa meningsskiljaktigheter om tillämpningsområdena för kollektivavtal. Som stöd för arbetet valdes konciliatorer av vilka parterna om de så önskade kunde begära rekommendationer eller bindande lösningar för att lösa tvisten. Man lyckades emellertid inte etablera modellen som en del av det finska arbetsfredssystemet.

I kollektivavtalen kan det ingå skrivningar om metoder för att lösa arbetstvister. Dessutom kan parterna även utan bestämmelser i kollektivavtalet tillsätta ett särskilt organ för att medla i eller lösa en arbetstvist. Om ett sådant organ har tillsatts ska parterna enligt 15 § meddela riksförlikningsmannens byrå om detta. I tvisten får medling då inte företas om inte organet har handlagt ärendet utan resultat eller den slutsatsen kan dras i ärendet att organet inte kommer att sköta sitt uppdrag eller ha framgång i det. Till exempel i kollektivavtalet för högre tjänstemän mellan Teknologiindustrin och De Högre Tjänstemännen YTN och i kollektivavtalet för högre tjänstemän i planerings- och konsultbranschen finns en skrivning om en förlikningsnämnd. Erfarenheterna av detta från ca 15 år tyder på att det är en fungerande lösning särskilt när det är fråga om en branschspecifik tvist, medan utsikterna för att medlingen ska lyckas är dåliga i fråga om allmänna problem på arbetsmarknaden. Bland dessa kan vi nämna frågan om konkurrensavtalstimmarnas öde i kollektivavtalet, vilken förlikningsnämnden inte lyckades lösa utan tvisten fördes till medling enligt arbetstvistlagen.

Akava Works lät professor emeritus Niklas Bruun utarbeta en rapport om systemet för medling i arbetstvister i ett jämförande perspektiv. Rapporten publicerades i september 2020. I rapportens slutsatser föreslogs bland annat att medlingen inleds tidigare och klart innan det uppstår konflikt. Så är det till exempel i Sverige där man försöker undvika så kallad tvångsmedling. Vid tvångsmedling bestämmer Medlingsinstitutet antalet medlare och utser medlarna, som avlönas genom arvoden. När det inte har varit fråga om tvångsmedling har parterna kunnat inverka på vilka som fungerar som medlare. Avtalsparterna har dessutom kunnat avtala sinsemellan om förfaranden som ska tillämpas i stället för det medlingssystem som leds av Medlingsinstitutet (MI).

I såväl Koulus som Salonahos verk kom det fram att en del av dem som deltar i förhandlingar där medling används är illa förberedda. För att avhjälpa detta missförhållande föreslog Salonaho att man inför klara villkor som måste uppfyllas för att medlingen ska anses inledd och den tid som avsatts för den ska börja löpa. Enligt Salonoja skulle man kunna ta modell av exempelvis processen vid Arbetsdomstolen. Enligt Koulou beror de bristande förberedelserna på att förlikningsmännen i grund och botten har setts som en avtalsmakare. Om målet vid tvångsmedling är att arbetstvister ska lösas snabbt, vilket man kan sluta sig till av tidsangivelserna i arbetstvistlagen, är bristfälliga förberedelser ett dåligt omen, medan villkor som ställs på processen och/eller förebyggande eller frivillig medling verkar i motsatt riktning.

6 Allmän översikt över utvecklingen av lönesumman, inkomsterna och sysselsättningen

6.1 Utvecklingen av lönesumman och inkomsterna

De nominella löneinkomsterna beräknas år 2020 ha stigit med 1,7 procent enligt FM:s ekonomiska avdelnings och Finlands Banks prognos från december 2020. Tillväxten i löntagarsättningarna per löntagare beräknas enligt Finlands Banks prognos ha minskat till omkring en halv procent. Den minskade tillväxttakten beror på att antalet arbetstimmar per person minskade på grund av permitteringar och att arbetsgivarnas pensionsavgifter sänktes tillfälligt 2020 för att lindra konsekvenserna av pandemin. Även om de nominella enhetskostnaderna år 2020 steg med nästan 3 procent beräknas Finlands kostnadskonkurrenskraft ha förbättrats jämfört med euroområdet, eftersom arbetsproduktiviteten enligt prognoser sjönk mera i euroområdet som helhet än i Finland. Tillväxten i hushållens realinkomster minskade enligt FM:s prognos till omkring en halv procent i och med att sysselsättningsläget försämrades.

Diagram 2. Utvecklingen av löntagarnas löneinkomster efter medlet av 2000-talet (Euro & Talous 6/2020)

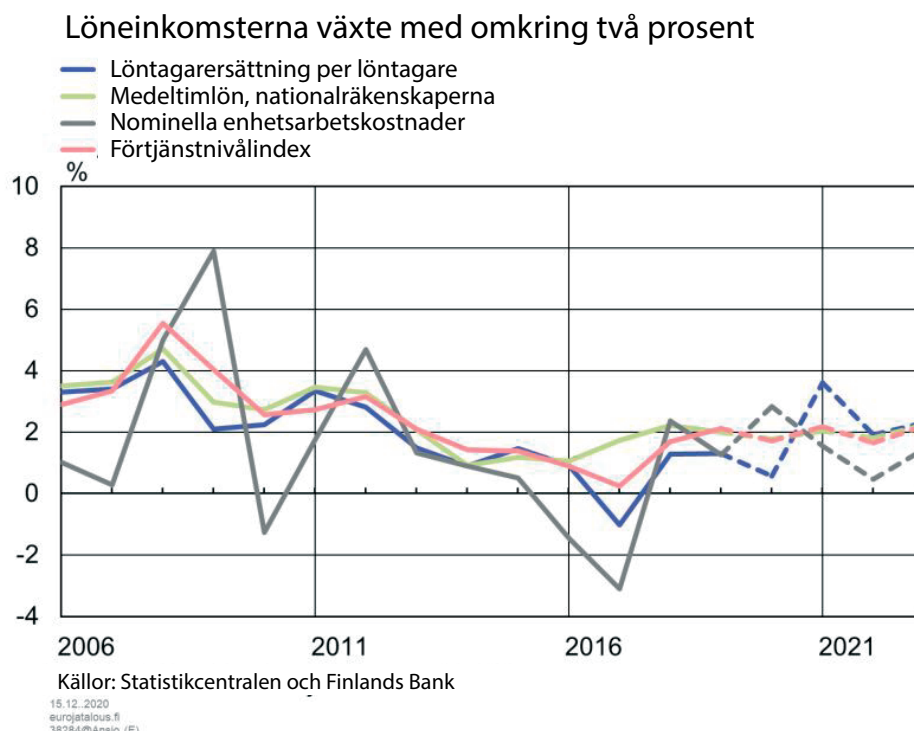
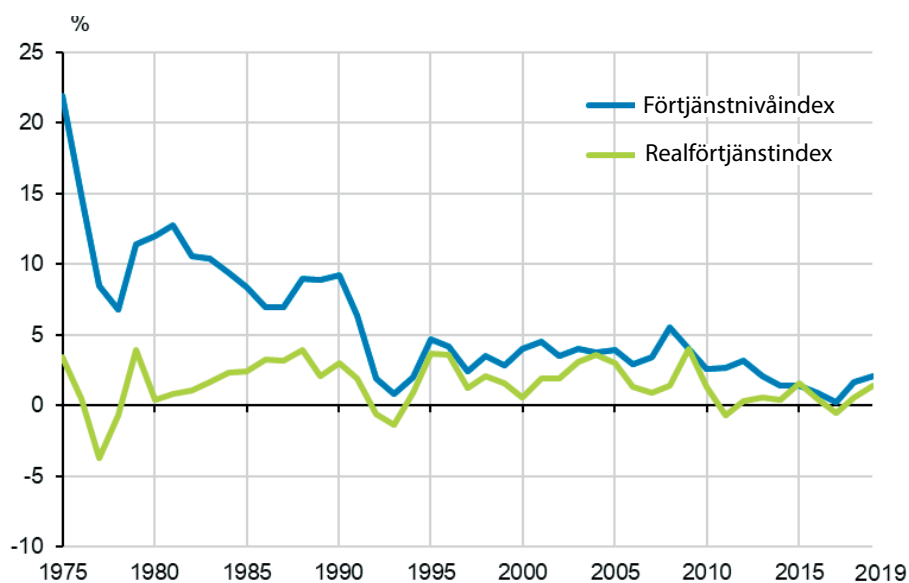

Diagram 3. Förtjänstnivåindex, genomsnittliga årsförändringar (Källa: Statistikcentralen 21.12.2020
Löner och arbetskraftskostnader | Statistikcentralen) Källa: Statistikcentralen,
Förtjänstnivåindex

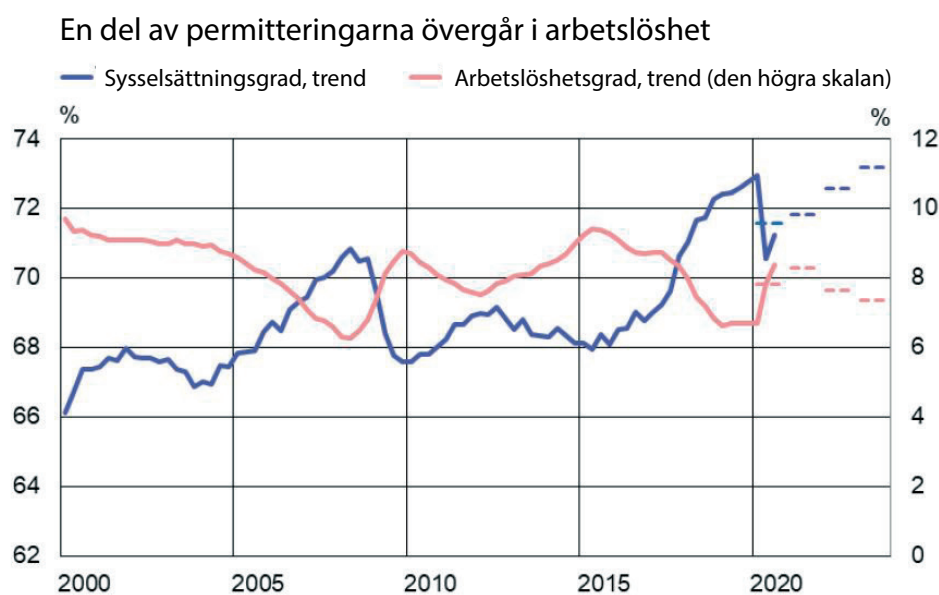
Tabell 1. Centrala resultat av prognoserna över den finska ekonomin åren 2019–2023 (Källor: Finlands Bank och Statistikcentralen)

Procentuell förändring jämfört med föregående år					
	2019	2020 ^e	2021 ^e	2022 ^e	2023 ^e
Hela ekonomin					
Förtjänstnivåindex	2,1	1,7	2,2	1,7	2,2
Löntagarersättningar per löntagare	1,3	0,6	3,6	1,9	2,3
Enhetsarbetskostnader	1,3	2,8	1,5	0,5	1,4
Produktivitet per sysselsatt	0,0	-2,2	2,0	1,4	0,8
Konsumentprisindex, 2015 = 100	1,0	0,3	1,0	1,3	1,6

6.2 Sysselsättningsutvecklingen

Tillväxten i sysselsättningen övergick i mars 2020 i en brant nedgång på grund av coronaviruspandemin. Sysselsättningsgraden beräknas ha sjunkit med cirka en procentenhet år 2020. Enligt utredningskommissionen för inkomst- och kostnadsutvecklingen ökade recessionen permitteringarna särskilt bland försäljare, restauranganställda, chaufförer och kundbetjäningsspersonal.

Diagram 4. Trender för sysselsättningsgraden och arbetslöshetsgraden 2000–2020 (Källa: Euro & Talous 6/2020)

Källor: Statistikcentralens arbetskraftsundersökning och Finlands Bank

7 Utsikter för ekonomin och kostnadskonkurrenskraften

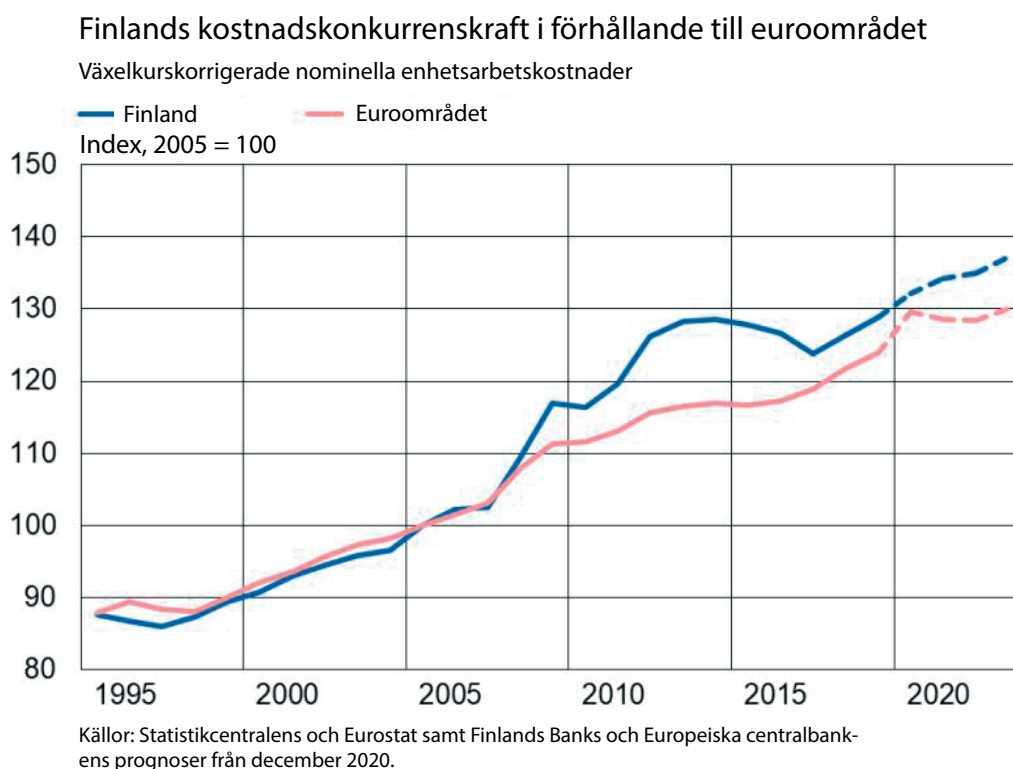
Förhandlingsomgången inleddes i ett läge när den ekonomiska tillväxten mattades av. Arbetsgivarna lyfte fram den vikande ekonomiska tillväxten och föreslog därför måttliga löneuppgörelser. Löntagarna såg ljusare på den ekonomiska utvecklingen än arbetsgivarna och ansåg därför att det fanns grund för större lönehöjningar och för att slopa förhöjningen av årsarbetstiden med 24 timmar.

Ännu i december 2019 förutspåddes att den ekonomiska tillväxten i Finland under 2020 tillfälligt skulle sjunka under 1 procent (Euro & Talous 5/2019). Bedömningen baserade sig på en svagare ekonomisk utveckling och en långsammare ekonomisk tillväxt i euroområdet och på andra marknader som är viktiga för finsk export. Åren 2021–2022 bedömdes BNP växa med 1,1 och 1,3 procent när ekonomin i euroområdet och världsekonomin småningom återhämtar sig. Även ökningen i sysselsättningen bedömdes avstanna då den ekonomiska tillväxten blir långsammare och företagen anställer färre. Arbetslöshetsgraden ansågs tillfälligt sluta sjunka. Inte heller sysselsättningen bedömdes öka nämnvärt under 2020. Förutom att den ekonomiska tillväxten väntades minska väntades produktiviteten i Finland öka med mindre än en procent medan ökningen i förtjänstnivån väntades hålla sig över 2 procent åren 2020–2022.

I början av 2020 bedömde Kajanoja i sin blogg (8.1.2020) att priset på arbete i Finland åren 2020 och 2021 skulle stiga med sammanlagt ca 5 procent, det vill säga med ca 2,5 procent per år. Dessa siffror kunde jämföras med utvecklingen i andra länder med hjälp av Europeiska kommissionens, OECD:s och Europeiska centralbankens prognoser från november och december 2019. Enligt dessa väntades priset på arbete i euroområdet som helhet åren 2020 och 2021 stiga med sammanlagt 4,3–4,4 procent och i Tyskland med 4,6–5,0 procent. I Sverige, Storbritannien och Förenta staterna förutspåddes att ökningen skulle bli över 5 procent. Skillnaden väntades åtminstone delvis kompenseras av att produktiviteten i arbetet väntades öka mera än i Finland och/eller att valutakursen i genomsnitt väntades försvagas en aning. I Japan väntades priset på arbete enligt prognoserna stiga med bara 2–2,4 procent, och skillnaden skulle också i detta fall kompenseras av utvecklingen av arbetsproduktiviteten och valutakursen.

I och med coronaviruspandemin förändrades prognoserna för den ekonomiska utvecklingen emellertid avsevärt under år 2020. Pandemin väntades leda till en klart långsammare sammanlagd ökning i priset på arbete åren 2020 och 2021 i synnerhet i de europeiska länder som konkurrerar med Finland. Denna bedömning grundar sig på Europeiska centralbankens, OECD:s och Europeiska kommissionens prognoser från november–december 2020. I Finland väntades ökningen i priset på arbete under samma period inte mattas av lika mycket. Likväl skulle enhetsarbetskostnaderna i Finland enligt prognoserna åtminstone inte stiga mycket under perioden 2020–2021 i jämförelse med det europeiska genomsnittet, eftersom produktivitetens utvecklingen i euroområdet väntades bli svagare än i Finland.

Diagram 5. De nominella enhetsarbetskostnadernas utveckling i Finland och i euroområdet
(Källa: Euro & Talous 6/2020)

8 Arbetstvister och stridsåtgärder

År 2019 genomfördes enligt Statistikcentralen 107 stridsåtgärder, medan antalet år 2018 var 166. I arbetskonflikterna deltog 2019 ca 161 000 arbetstagare, och de ledde till sammanlagt ca 378 000 förlorade arbetsdagar. Som jämförelse kan nämnas att ca 282 000 arbetstagare deltog i arbetskonflikter 2018, och att dessa ledde till sammanlagt 214 000 förlorade arbetsdagar. Även om antalet arbetskonflikter sjönk med 40 procent jämfört med föregående år, steg antalet förlorade arbetsdagar markant (med nästan 80 procent).

År 2019 genomfördes de flesta arbetskonflikterna som stödåtgärder (36 %) eller på grund av kollektivavtalet för branschen (31 %). Andra vanliga orsaker var nedskärning av arbetskraften eller hot om detta samt arbetsledningen. I fjol inleddes en förhandlingsrunda för nya kollektivavtal. Den påskyndades genom stridsåtgärder.

Av stridsåtgärder utgjordes ca 2/3 av strejker och strejkhott. Andra slags stridsåtgärder som användes var blockader och övertidsförbud. Dessutom utlyste arbetsgivarna tre lockouter. Över 60 procent av stridsåtgärder var lagliga.

Av alla stridsåtgärder genomfördes 43 procent inom tillverknings- samt transport- och magasineringsnäringarna. Av de förlorade arbetsdagarna drabbade 61 procent tillverkning och knappt 38 procent transport och magasinering. Tillverkningens stora andel av stridsåtgärder förklaras av strejkerna i teknikindustrin i december. Transport- och magasineringsnäringarnas andel förklaras av stridsåtgärder i samband med avtalsförhandlingarna för post- och logistikbranschen.

Det totala antalet stridsåtgärder framgår av Statistikcentralens statistik över arbetskonflikter. Statistiken för 2020 publiceras våren 2021. (Nedan: diagram över antalet stridsåtgärder och antalet arbetstvister där medling använts).

Diagram 6. Antalet stridsåtgärder åren 2000–2019 (Källa: Statistikcentralens statistik över arbetskonflikter 2019))

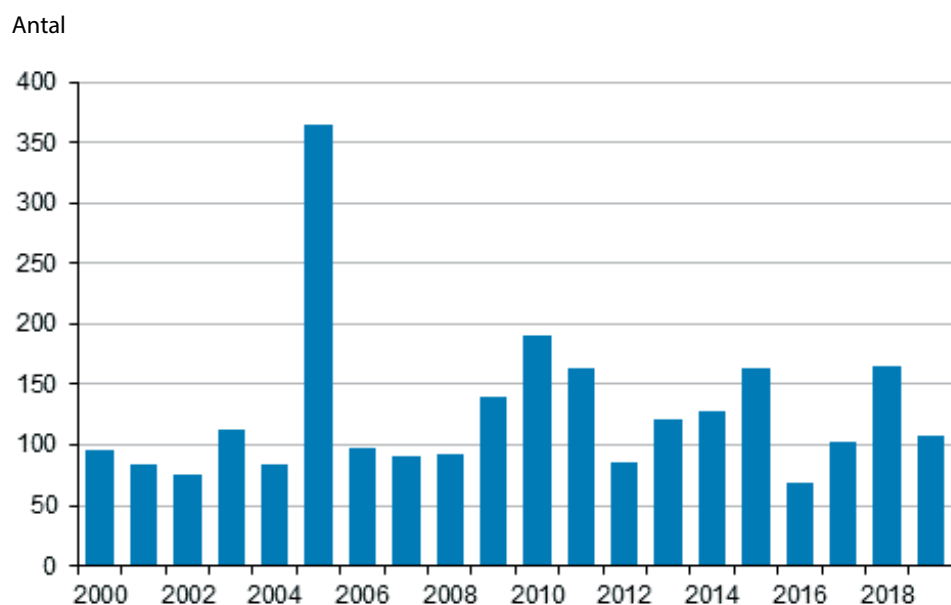

Diagram 7. Antalet personer som deltog i arbetskonflikter och antalet förlorade arbetsdagar åren 2000–2019 (Källa: Statistikcentralens statistik över arbetskonflikter 2019)

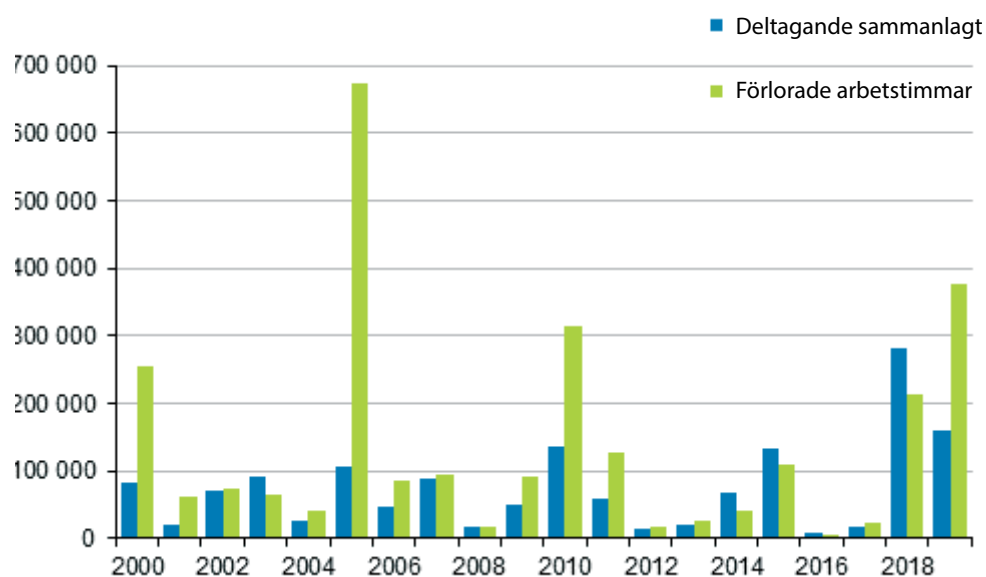
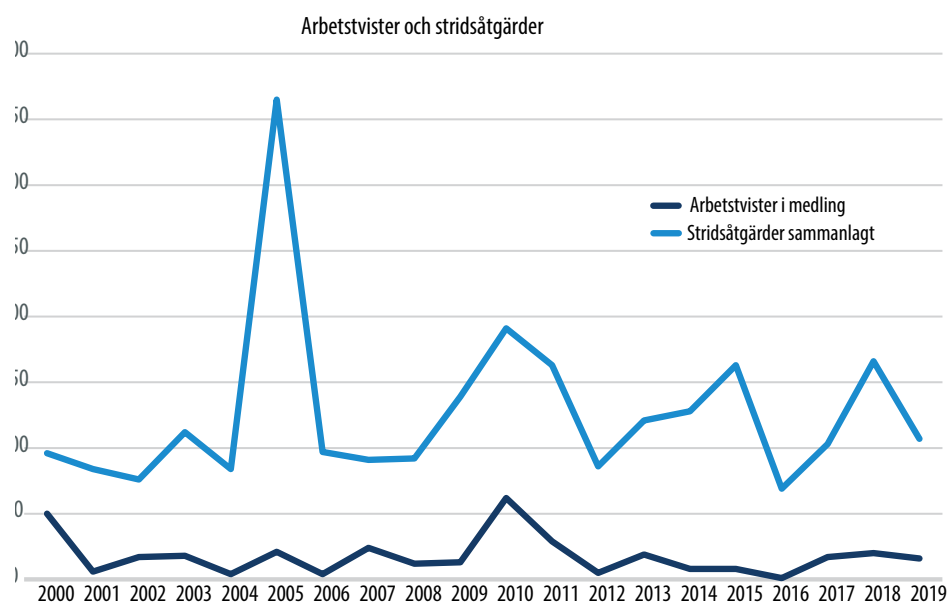

Diagram 8. Arbetskonflikter och arbetstvister där medling användes 2000–2019 (Källa: Riksförlikningsmannens byrå och Statistikcentralens statistik över arbetskonflikter 2019))

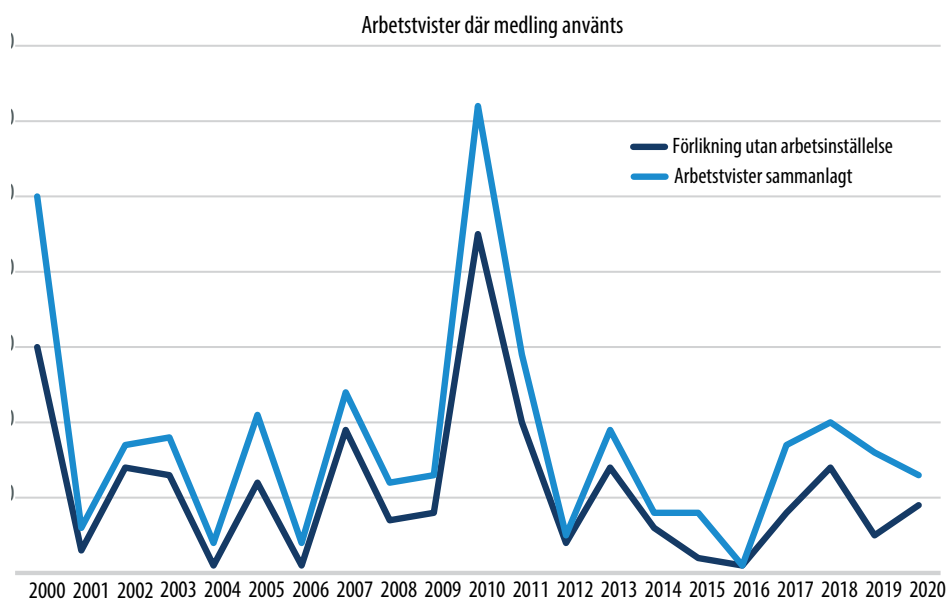

9 Medling i arbetstvister 2020

9.1 Allmänt

Under åren 2000–2020 användes medling årligen i genomsnitt i ungefär tjugo arbetstvister. Av dessa år avviker åren 2000, 2010 och 2011. År 2010 medlades det i 62 arbetstvister, vilket är tre gånger så många som under ett normalt år.

Diagram 9. Arbetstvister där medling förekommit 2000–2020. Antalet tvister där förlikning nåtts utan arbetsinställelse anges också. (Källa: Riksförlikningsmannens byrå)

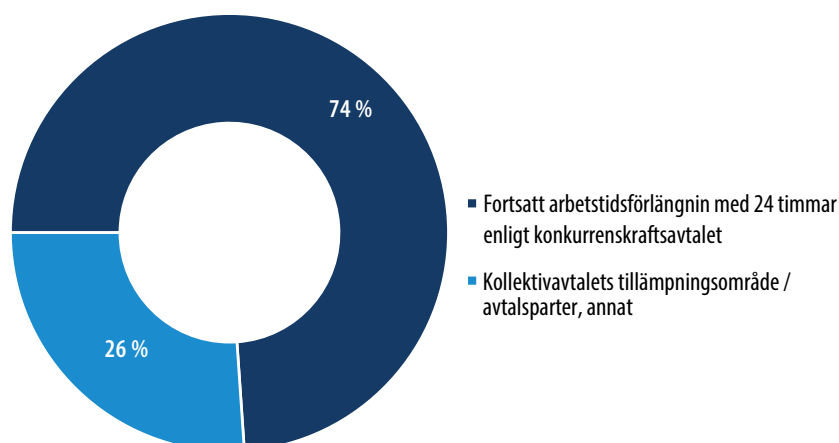

Av de arbetstvister där medling användes 2020 nåddes en lösning i 80 procent (4/5) av fallen genom förhandling mellan parterna eller genom lokala avtal. Bara i 20 procent (1/5) av fallen behövdes ett förlikningsförslag för att enighet skulle nås. Enighet nåddes utan arbetsinställelse i ca 40 procent (2/5) av fallen.

I ungefär tre fjärdedelar av arbetstvisterna 2020 var orsaken de 24 extra arbetstimmar som ingick i konkurrenskraftsavtalet. I andra arbetstvister hade kraven samband med frågor om vilket kollektivavtal som skulle tillämpas eller avtalsparterna.

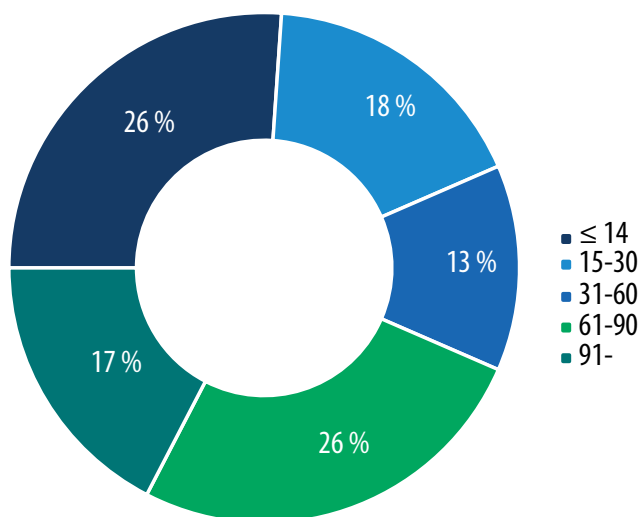
Konkurrenskraftsavtalet från 2016 föregicks av utdragna förhandlingar som utmynnade i att avtalsparterna gav fackförbunden och arbetsgivarförbunden fullmakt att avtala sinsemellan branschvis om hur förlängningen av arbetstiden skulle genomföras. Detta ledde till olika sätt att förlänga arbetstiden eller låta bli att förlänga den infördes i olika branscher och/eller organisationer. Den kombination av centraliserat och decentraliserat avtal som användes ledde under 2016 till att åsikterna huruvida arbetstidsförlängningen skulle gälla även de följande åren gick i sär.

Diagram 10. Orsaker till de arbetstvister där medling användes 2020

De arbetstvister som avslutades 2020 varade från 0 veckor till cirka fem månader. I den tvist som gällde arbetslöshetskassan för tjänstemän i specialbranscher nådde parterna en lösning sinsemellan utan hjälp av en förlikningsman. Den mest långvariga arbetstvis-ten var den mellan Fackförbundet Pro och Suomen Kotidata Oy (cirka fem månader 2020). Därefter följde arbetstvisten mellan Tjänstemannaförbundet ERTO och Kennelklubben, som varade i cirka fyra månader, och arbetstvisten i teknikindustrin mellan Elbranschernas fackförbund och Teknologiindustrin som varade i cirka tre månader. Alla dessa arbetstvis-ter var principiella, det vill säga det var fråga om huruvida något kollektivavtal eller annat avtal skulle ingås mellan parterna.

Diagram 11. Medlingsprocessens längd (dygn) för de arbetstvister där medling användes 2020 (från det att tvisten inleddes till det att ett förhandlingsresultat nåddes eller ett förlikningsförslag godkändes)

År 2020 genomfördes arbetsinställelser i form av strejker och lockouter i fjorton arbetstvister. Förutom de strejker som ordnades av skogsindustrins fackförbund genomförde arbetsgivaren lockouter som varade i cirka en vecka i den mekaniska skogsindustrin samt i den arbetstvist där motparten var tjänstemännen i pappersindustrin. Arbetsinställelser kunde undvikas i nio arbetstvister.

Diagram 12. Arbetsinställelsernas varaktighet i de arbetstvister där medling användes 2020

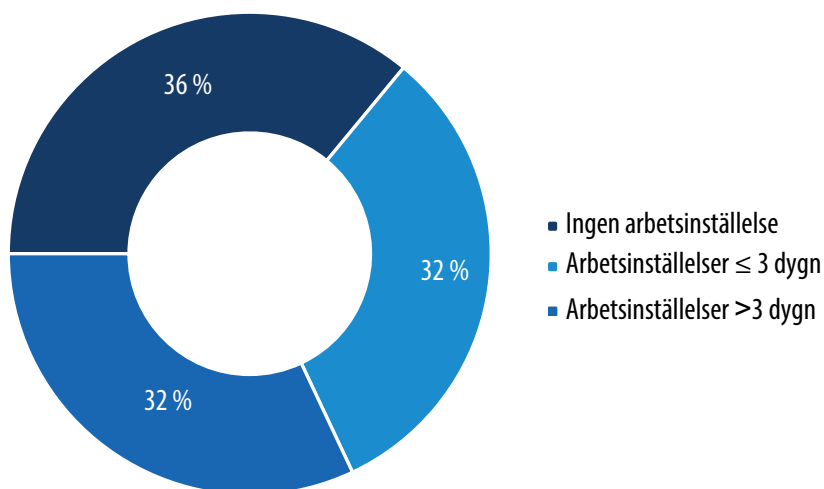
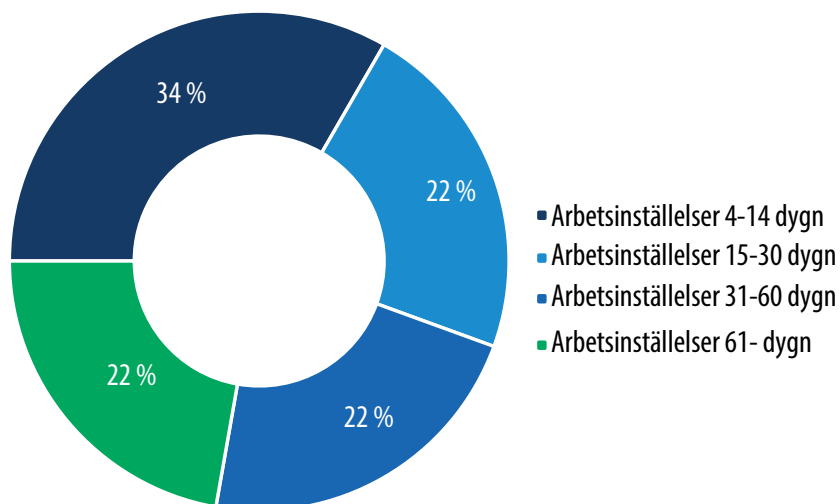

Diagram 13. Varaktigheten för de arbetstvister där medling användes och där arbetsinställelserna varade i över tre dygn 2020

9.2 Arbetstvister, förlikningsmän, parter och utfall

I tabellen nedan anges arbetstvister, förlikningsmännen, parterna i tvisterna och hur tvisterna avslutats. Dessutom anges vilka frågor som behandlades indelade i avlöning, arbetstid samt annan avtalsbestämmelse och/eller arbetsgrupp.

Tabell 2. Arbetstvister, förlikningsmän, parter och lösningssätt samt frågor som behandlades

Grundläggande uppgifter om arbetstvisten			Medling				
Fråga/ärende	Förlikningsman	Parter	Lösning		Tvisterfrågor		
			För-handlings resultat	Förliknings- förslag	Avlö- ning	Arbets- tid	Annan avtals bestämmelse och/eller Arbetsgrupp
Elbranschernas fackförbund KA för teknikindustrin	Vuokko Piekkala	Elbranschernas fackförbund rf Teknologiindustrin rf	Lokala avtali				
Kollektivavtalet för teknikindustrin	Vuokko Piekkala	Industrifacket rf Teknologiindustrin rf	x				
Den keramiska och glaskeramiska industrin samt gummiindustrin. tjänstemännen	Jukka Ahtela	Fackförbundet Pro rf Kemiindustrin rf	x				
De högre tjänstemännen i teknikindustrin	Jukka Ahtela	De Högre Tjänstemännen YTN rf, Teknologiindustrin rf	x				
Den mekaniska skogsindustrin	Vuokko Piekkala	Industrifacket rf Skogsindustrin rf		x	x	x	x
Planerings- och konsult- branschen, tjänstemännen	Jukka Ahtela	Fackförbundet Pro rf Teknologiindustrin rf	x				
Planerings- och konsultbranschen, de högre tjänstemännen	Jukka Ahtela	De Högre Tjänstemännen YTN rf Teknologiindustrin rf	x				
Tjänstemännen i teknikindustrin	Jukka Ahtela	Fackförbundet Pro rf Teknologiindustrin rf	x				
Den keramiska och glaskeramiska industrin samt gummiindustrin. tjänstemännen	Vuokko Piekkala	Industrifacket rf Kemiindustrin rf	x				
Malmgruvorna	Vuokko Piekkala	Industrifacket rf Teknologiindustrin rf	x				
Cellulosa-, massa-, pappers- och kartongindustrin	Vuokko Piekkala	Pappersarbetar- förbundet Paperiliitto ry Skogsindustrin rf		x	x	x	x
Tjänstemännen i pappersindustrin	Jukka Ahtela	Fackförbundet Pro rf Skogsindustrin rf		x	x	x	x
Tjänstemännen i energiindustrin	Jukka Ahtela	Fackförbundet Pro rf Finlands Maskinbefälsförbund ry Finsk Energiindustri rf		x	x	x	x
Handeln	Jukka Ahtela	Servicefacket PAM rf Finsk Handel rf	x				

Grundläggande uppgifter om arbetstvisten			Medling				
			Lösning		Tvisterfrågor		
Fråga/ärende	Förlikningsman	Parter	För-handlings resultat	Förliknings- förslag	Avlö- ning	Arbets- tid	Annan avtals bestämmelse och/eller Arbetsgrupp
Fastighetsbranschen	Janne Metsämäki	Servicefacket PAM rf Fastighetsarbets- givarna rf	x				
Ekonomiförvaltnings- branschen	Jukka Ahtela	Fackförbundet Pro rf Tjänstemannaförbundet ERTO rf Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA rf	x				
MTV Oy:s innehållsproducenter	Vuokko Piekkala	Finlands Journalistförbund rf Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA rf	x				
Skogsindustrins bioindustri	Vuokko Piekkala	Industrifacket rf Skogsindustrin rf	x				
Snickeriindustrin	Vuokko Piekkala	Industrifacket rf träindustrins arbetsgivare Puuteollisuusyrittäjät ry		x	x	x	x
Arbetslöshetskassan för tjänstemän i specialbranscher	Vuokko Piekkala	Järjestöammattilaiset JAMI ry Tjänstemannaförbundet ERTO rf	x				
Villkor för anställningsförhållanden i Grano Oy	Vuokko Piekkala	Industrifacket rf Grano Oy	x				
Villkor för anställningsförhållanden i Suomen Kotidata Oy	Vuokko Piekkala	Fackförbundet Pro rf Suomen Kotidata Oy		Inleddes 2020			
Finska Kennelklubben	Vuokko Piekkala	Tjänstemannaförbundet ERTO rf Finska Kennelklubben rf, Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA rf	x				

Dessutom medlade byrån under året på begäran av parterna i avtalstvisterna i kommunbranschen och i Finlands evangelisk-lutherska kyrka. Båda dessa löstes genom att parterna nådde en förhandlingslösning.

Bild 2: Vid medlingen på Bulevarden Kommunarbetsgivarna KT:s företrädare Markku Jalonen och Henrika Nybondas-Kangas och unionen för offentligt anställda JAU:s företrädare Päivi Niemi-Laine. På distans via Teams Maija Pihlajaniemi från JAU, Silja Paavola och Milla-Riikka Rytönen från Social- och hälsovårdens förhandlingsorganisation Sote samt Olli Luukkainen och Maria Löfgren från Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU.

Elbranschernas fackförbund och teknologiindustrins kollektivavtal

Parter i arbetstvisten var Elbranschernas fackförbund och Teknologiindustrin. Tvisten pågick i över tre månader, och som stridsåtgärd användes strejker som varade i sammanlagt två månader.

Den viktigaste frågan vid medlingen i Elbranschernas fackförbunds arbetstvist gällde elektrikerförbundet Sähköliittos medlemmars representation och en del andra fackförbunds-rättigheter på de arbetsplatser där kollektivavtalet mellan Teknologiindustrin och Industrifacket tillämpas och Industrifacket är skyldigt att iaktta arbetsfred. En lösning på tvisten nåddes slutligen i form av lokala avtal.

Teknologiindustrins kollektivavta

Parter i den arbetstvist som gällde Teknologiindustrins kollektivavtal var Industrifacket och Teknologiindustrin. Tvisten varade i över en månad och den arbetsinställelse i form av en tredagarstrejk som man hotade med genomfördes 2019.

Den svåraste fråga som tvisten gällde var lönenivån och löneuppgörelsens form i situationer där parterna hade haft ett separat protokoll om konkurrenskraftstimmar som kunde sägas upp och som Industrifacket hade sagt upp så att det skulle löpa ut den 31 december 2019. En lösning på arbetstvisten nåddes slutligen som ett resultat av förhandlingar mellan parterna i början av januari 2020.

Tjänstemännen i den kemiska industrin

Parter i arbetstvisten inom den kemiska industrin var Kemiindustrin, Plastindustrin, Gumiindustrin och den glaskeramiska industrins arbetsgivarorganisation Lasikeraaminen teollisuus och som motpart Fackförbundet Pro. Tvisten varade i cirka två och en halv månad, och hotet om arbetsinställelse i form av en tredagarsstrejk verkställdes 2019.

De svåraste frågorna i förhandlingarna var löntagarnas krav att skrivningen om konkurrenskraftstimmar skulle strykas och arbetsgivarnas krav att den skulle kvarstå. En lösning på arbetstvisten nåddes slutligen som ett resultat av förhandlingar mellan parterna.

De högre tjänstemännen i teknikindustrin

Parter i den arbetstvist som gällde de högre tjänstemännen i teknikindustrin var De Högre Tjänstemännen YTN och Teknologiindustrin. Tvisten varade i cirka två och en halv månad, och hotet om arbetsinställelse i form av en tredagarsstrejk verkställdes 2019.

De svåraste frågorna i förhandlingarna var löntagarnas krav att skrivningen om konkurrenskraftstimmar skulle strykas och arbetsgivarnas krav att den skulle kvarstå. En lösning på arbetstvisten nåddes slutligen som ett resultat av förhandlingar mellan parterna.

Den mekaniska skogsindustrin

Parter i arbetstvisten i den mekaniska skogsindustrin var Industrifacket och Skogsindustrin. Tvisten varade i cirka tre månader, och som stridsåtgärder användes strejker och en lockout, av vilka strejkerna varade i sammanlagt cirka en månad och lockouten i cirka en vecka.

De svåraste frågorna i förhandlingarna var löntagarnas krav att skrivningen om konkurrenskraftstimmar skulle strykas och arbetsgivarnas krav att den skulle kvarstå. En lösning nåddes slutligen genom ett förlikningsförslag där skrivningen om konkurrenskraftstimmar ströks, vilket kompenserades genom att drifttiden bevarades utan kostnadsökning.

Build 3: Vid medlingen i arbetstvisten i den mekaniska skogsindustrin Industrifackets företrädare Turja Lehtonen, Jyrki Alapartanen, Jarmo Tuomainen, Kimmo Natunen, Janne Naukkarinen, Risto Marttinen, Teijo Paananen, Osmo Kääriäinen och Lauri Sallila och Skogsindustrins Jyrki Hollmén, Mikko Lehtonen, Reima Lehtonen, Heikki Rätty, Timo Pynnönen, Riikka Yli-Leskijärvi, Pauli Vainionpää, Maria Virranniemi och Reetta Lyytikäinen-Isonen..

Tjänstemän i planerings- och konsultbranschen inom teknikindustrin

Parter i den arbetstvist som gällde tjänstemännen i planerings- och konsultbranschen inom teknikindustrin var Fackförbundet Pro och Teknologibranschen. Tvisten varade i cirka tre månader, och hotet om en arbetsinställelse i form av en tredagarsstrejk genomfördes 2019.

De svåraste frågorna i förhandlingarna var löntagarnas krav att skrivningen om konkurrenskraftstimmar skulle strykas och arbetsgivarnas krav att den skulle kvarstå. En lösning på arbetstvisten nåddes slutligen som ett resultat av förhandlingar mellan parterna.

De högre tjänstemännen i planerings- och konsultbranschen inom teknikindustrin

Parter i arbetstvisten som gällde de högre tjänstemännen i planerings- och konsultbranschen inom teknikindustrin var De Högre Tjänstemännen YTN och Teknologibranschen. Tvisten varade i cirka tre månader, och hotet om en arbetsinställelse i form av en tredagarsstrejk verkställdes 2019.

De svåraste frågorna i förhandlingarna var löntagarnas krav att skrivningen om konkurrenskraftstimmar skulle strykas och arbetsgivarnas krav att den skulle kvarstå. En lösning på arbetstvisten nåddes slutligen som ett resultat av förhandlingar mellan parterna.

Tjänstemännen i teknikindustrin

Parter i den arbetstvist som gällde tjänstemännen i teknikindustrin var Fackförbundet Pro och Teknologiindustrin. Tvisten varade i över två och en halv månad, och ett hot om arbetsinställelse i form av en tredagarsstrejk verkställdes 2019.

De svåraste frågorna i förhandlingarna var löntagarnas krav att skrivningen om konkurrenskraftstimmar skulle strykas och arbetsgivarnas krav att den skulle kvarstå. En lösning på arbetstvisten nåddes slutligen som ett resultat av förhandlingar mellan parterna.

Den kemiska industrin

Parter i arbetstvisten var Kemiindustrin, Plastindustrin, Gummiindustrin och den glaskeramiska industrins arbetsgivarorganisation Lasikeraaminen teollisuus och som deras motpart Industrifacket. Tvisten varade i cirka två och en halv månad, och ett hot om arbetsinställelse i form av en tredagarsstrejk verkställdes 2019.

De svåraste frågorna i förhandlingarna var löntagarnas krav att skrivningen om konkurrenskraftstimmar skulle strykas och arbetsgivarnas krav att den skulle kvarstå. En lösning på arbetstvisten nåddes slutligen som ett resultat av förhandlingar mellan parterna.

Bild 4. Vid medlingen i arbetstvisten i den kemiska industrin Industrifacket rf:s företrädare Riku Aalto, Toni Laiho, Anna Tapio, Jari Kosonen-Nikulainen, Sami Ryyänen, Jouni Tissari, Marko Kemppainen, Janne Leinonen, Ari Ahlholm, Tarja Dolk och Jukka Mäkelä och Kemiindustrin rf:s företrädare Minna Etu-Seppälä, Jaana Neuvonen, Jenni Nisametdin och Juha Teerimäki. På bilden saknas Plastindustrin rf:s företrädare Vesa Kärhä och Erkki Lappi som också deltog i förhandlingarna..

Malmgruvorna

Parter i den arbetstvist som gällde malmgruvorna var Industrifacket och Teknologiiindustrin. Tvisten varade i cirka en och en halv månad, och ett hot om arbetsinställelse i form av en tredagarstrejk verkställdes 2019.

De svåraste frågorna i förhandlingarna rörde lönepåslag knutna till arbetsförhållandena och löntagarnas krav på kollektivavtalets tillämpningsområde. Tvisten löstes slutligen som ett resultat av förhandlingar mellan parterna.

Pappersindustrin

Parter i arbetstvisten i pappersindustrin var Paperiliitto och Skogsindustrin. Tvisten varade i cirka en månad. Som stridsåtgärder användes hot om strejk och lockout. Av dem verkställdes en strejk som varade i sammanlagt två veckor.

De svåraste frågorna i förhandlingarna var löntagarnas krav att skrivningen om konkurrenskraftstimmarna skulle strykas och arbetsgivarnas krav att den skulle kvarstå. En lösning nåddes slutligen genom ett förlikningsförslag där skrivningen om konkurrensavtalstimmar ströks, vilket kompenserades genom ökad drifttid och vissa andra avtalsändringar.

Bild 5. Vid medlingen i arbetstvisten inom pappersindustrin Paperiliittos företrädare Petri Vanhala, Juhani Siira, Sami Laakso, Markku Häyrynen, Jouko Aitonurmi, Jorma Paajanen, Jouko Suomalainen, Arto Hulkko och Jouni Salminen och Skogsindustrins företrädare Jyrki Hollmén, Kimmo Kurki, Jari Forss, Tero Pesu, Heikki Rätty, Virpi Waldén, Miira Kaukolinna och Raija Liisa Ahola.

Tjänstemännen i pappersindustrin

Parter i den arbetstvist som gällde tjänstemännen i pappersindustrin var Fackförbundet Pro och Skogsindustrin. Tvisten varade i cirka en månad. Som stridsåtgärder användes hot om strejk och lockout, av vilka en strejk som sammanlagt varade i nästan tre veckor och en cirka en vecka lång lockout verkställdes.

De svåraste frågorna i förhandlingarna var löntagarnas krav att skrivningen om konkurrenskraftstimmarna skulle strykas och arbetsgivarnas krav att den skulle kvarstå. En lösning nåddes slutligen genom ett förlikningsförslag där skrivningen om konkurrensavtalstimmar ströks, vilket kompenserades genom ökad drifttid och vissa andra avtalsändringar.

Tjänstemännen i energiindustrin

Parter i den arbetstvist som gällde tjänstemännen i energiindustrin var Fackförbundet Pro, Finlands Maskinbefälsförbund och Finsk Energiindustri. Tvisten varade i cirka en månad. Som stridsåtgärd användes strejkhhot som dock inte behövde verkställas.

De svåraste frågorna i förhandlingarna var löntagarnas krav att skrivningen om konkurrenskraftstimmar skulle strykas och arbetsgivarnas krav att den skulle kvarstå. En lösning nåddes genom ett förlikningsförslag som gällde den maximala arbetstiden, övertidsersättingarna och en del andra avtalsändringar.

Handeln

Parter i den arbetstvist som gällde kollektivavtalet för handeln var Servicefacket PAM och Finsk Handel. Tvisten varade i cirka två veckor. Som stridsåtgärd användes strejkhhot som dock inte behövde verkställas.

De svåraste frågorna i förhandlingarna var löntagarnas krav att det arrangemang genom vilket konkurrenskraftstimmarna hade genomförts skulle slopas och arbetsgivarnas krav att det skulle bevaras. Tvisten löstes slutligen som ett resultat av förhandlingar mellan parterna.

Fastighetsbranschen

Parter i den arbetstvist som gällde fastighetsbranschen var Servicefacket PAM och Fastighetsarbetsgivarna. Tvisten varade i cirka två veckor. Som stridsåtgärd användes strejkhhot som dock inte behövde verkställas.

De svåraste frågorna i förhandlingarna var löntagarnas krav att skrivningen om konkurrenskraftstimmar skulle strykas och arbetsgivarnas krav att den skulle kvarstå. Tvisten löstes slutligen som ett resultat av förhandlingar mellan parterna.

Ekonomiförvaltningsbranschen

Parter i den arbetstvist som gällde ekonomiförvaltningsbranschen var Fackförbundet Pro, Tjänstemannaförbundet ERTO och Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA. Tvisten varade i cirka två veckor. Som stridsåtgärd användes strejkhhot som dock inte behövde verkställas.

De svåraste frågorna i förhandlingarna var löntagarnas krav att skrivningen om konkurrenskraftstimmar skulle strykas och arbetsgivarnas krav att den skulle kvarstå. Tvisten löstes slutligen som ett resultat av förhandlingar mellan parterna.

MTV Oy:s innehållsproducenter

Parter i den arbetstvist som gällde innehållsproducenterna vid MTV Oy var Finlands Journalistförbund och Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA. Tvisten varade i cirka två veckor. Som stridsåtgärd användes strejkhot som dock inte behövde verkställas.

Parterna sökte en lösning på arbetstidsfrågor. Tvisten löstes slutligen som ett resultat av förhandlingar mellan parterna.

Bild 6. Vid medlingen i den arbetstvist som gällde MTV Oy:s innehållsproducenter journalistförbundets företrädare Petri Savolainen, Tuomas Aalto, Petteri Savolainen och Kari Pyrhönen och PALTA:s och MTV:s företrädare Olli Nurminen, Heidi Aho, Jaakko Sainio och Ulla Rannikko.

Skogsindustrins bioindustri

Parter i arbetstvisten i skogsindustrins bioindustri var Industrifacket och Skogsindustrin. Tvisten varade i cirka en månad. Som stridsåtgärd användes strejkhot som dock inte behövde verkställas.

De svåraste frågorna i förhandlingarna var löntagarnas krav att skrivningen om konkurrenskraftstimmar skulle strykas och arbetsgivarnas krav att den skulle kvarstå. Tvisten löstes slutligen som ett resultat av förhandlingar mellan parterna.

Snickeriindustrin

Parter i arbetstvisten i snickeriindustrin var Industrifacket och Snickeriindustrin. Tvisten varade i cirka två veckor. Som stridsåtgärd användes strejkhot som dock inte behövde verkställas.

De svåraste frågorna i förhandlingarna var löntagarnas krav att skrivningen om konkurrenskraftstimmar skulle strykas och arbetsgivarnas krav att den skulle kvarstå. En lösning nåddes slutligen genom ett förlikningsförslag där skrivningen om konkurrenskraftstimma ströks, vilket komparerades genom att bevara drifttiden och införa en ändring som gällde ordnande av treskiftsarbete.

Arbetslöshetskassan för tjänstemän i specialbranscher

Parter i den arbetstvist som gällde arbetslöshetskassan för specialbranscher var Tjänstemannaförbundet ERTO, fackorganisationen Järjestöammattilaiset JAMI för anställda vid fackliga organisationer och arbetslöshetskassor och arbetslöshetskassan för tjänstemän i specialbranscher (Erytisalojen Toimihenkilöiden Työttömyyskassa). Parterna nådde slutligen en lösning genom förhandling utan medling.

Grano Oy

Parter i arbetstvisten i aktiebolaget Grano Oy var Industrifacket och Grano Oy. Tvisten varade i cirka tre veckor. Som stridsåtgärd användes strejkhot som dock inte behövde verkställas.

Grano var medlem i Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA och hade tidigare tillämpat det allmänt bindande kollektivavtalet för utskriftsbranschen mellan Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA och Servicefacket PAM. Servicefacket PAM förlängde emellertid inte längre kollektivavtalet som löpte ut den 29 februari 2020. Industrifacket krävde under hot om strejk att Grano Oy skulle tillämpa det allmänt bindande kollektivavtalet för arbetstagare i medie- och tryckeribranschen. Tvisten löstes slutligen som ett resultat av förhandlingar mellan parterna.

Suomen Kotidata Oy

Parter i arbetstvisten i aktiebolaget Suomen Kotidata Oy var Fackförbundet Pro och Suomen Kotidata Oy. Tvisten varade i cirka fem månader under 2020 och fortsatte ännu 2021. Som stridsåtgärd användes både strejker som hade anmälts i enlighet med arbetstvistlagen och strejker som i strid med arbetstvistlagen inte hade anmälts. Strejkerna varade under 2020 sammanlagt cirka två och en halv månad.

Suomen Kotidata Oy är medlem i Finsk Handel och tillämpar därför som villkor i sina anställningsförhållanden kollektivavtalet för handeln. Arbetsdomstolen fastställde i sitt avgörande att avtalet i fråga var tillämpligt på Suomen Kotidata Oy. Parter i avtalet är Finsk Handel och Servicefacket PAM. Eftersom Fackförbundet Pro inte var avtalspart i kollektivavtalet i fråga var förbundet inte skyldigt att iaktta arbetsfred. Enligt Fackförbundet Pros anmälan gällde arbetstvisten tillämpningen av kollektivavtalet för tjänstemän i ICT-branschen i Suomen Kotidata Oy och senare de villkor som tillämpas på anställningsförhållanden i företaget.

.Finska Kennelklubben

Parter i den arbetstvist som gällde Finska Kennelklubben var Tjänstemannaförbundet ERTO rf och Arbetsgivarna för servicebrancherna PALTA rf samt Suomen Kennelliitto–Finska Kennelklubben ry. Tvisten varade i cirka fyra månader. Som stridsåtgärd användes strejkhot som verkställdes. Strejkerna pågick i sammanlagt cirka fyra månader.

Kollektivavtalet mellan Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA och Tjänstemannaförbundet ERTO löpte ut i januari 2020. Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA och Finlands Kennelklubb meddelade i april 2020 samfällt att kollektivavtalet skulle upphävas. Tvisten blev föremål för medling eftersom Tjänstemannaförbundet ERTO ville förnya kollektivavtalet, medan arbetsgivarna vägrade att underteckna det. En lösning nåddes slutligen genom förhandlingar mellan parterna.

10 Annat aktuellt under året

Tillsättande av tjänstetvistnämnder på Åland

De åländska arbetsmarknadsparterna utsåg i enlighet med arbets- och tjänstekollektivavtalet nya medlemmar för fyraårsperioden 2020–2023 i Landskapet Ålands kommunala tjänstetvistnämnd och i landskapets tjänstetvistnämnd. Landskapets tjänstetvistnämnd och den kommunala tjänstetvistnämnden har tio medlemmar vardera. Lagtingets tjänstetvistnämnd har fyra medlemmar.

En tjänstetvistnämnd kan uppmana dem som deltar i en stridsåtgärd som gäller anställda i tjänsteförhållande att avstå från stridsåtgärden helt eller delvis om den kan förorsaka en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och man i förhandlingar inte har kunnat nå enighet om att avstå från eller begränsa stridsåtgärden.

Politiska arbetskonflikter

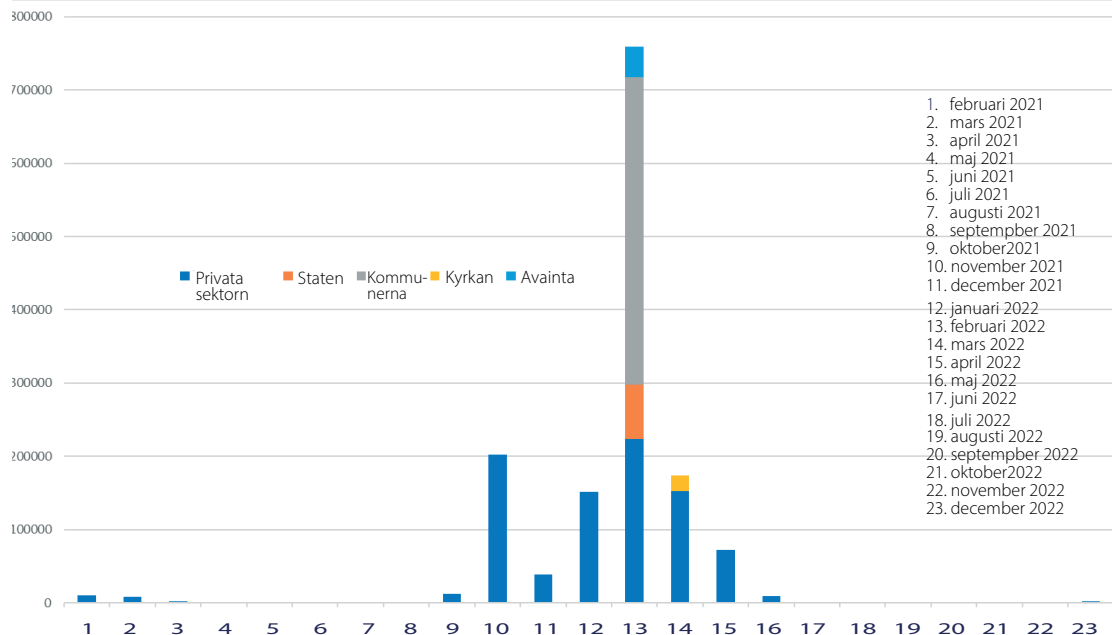
Politiska arbetskonflikter och åsiktsyttringar omfattas inte av medlingen enligt arbetstvistlagen. Under år 2020 förekom inga politiska arbetskonflikter eller åsiktsyttringar

11 Arbets- och tjänstekollektivavtal som löper ut 2021–2022

Det finns sammanlagt ca 400 giltiga kollektivavtal. Till de viktigaste branscher där kollektivavtalen löper ut under början av 2021 hör sjöfarten, flygledningen och stuveribranschen. Diagrammet och tabellen nedan innehåller uppdaterade uppgifter om den månad kollektivavtalen för olika branscher löper ut åren 2021–2022 (diagram 14 och tabell 3).

Diagram 14. Arbets- och tjänstekollektivavtal som löper ut 2021–2022 (uppdaterat 1.2.2021.

Källa: Näringslivets centralförbund EK.

Tabell 3. Arbets- och tjänstekollektivavtal som löper ut 2021–2022 (uppdaterad 1.2.2021).

Källa: Näringslivets centralförbund EK.

Avtalet/löneperioden löper ut	Löntagare (privata sektorn)	En del avtalsbranscher (uppdaterade 1.2.2021)
februari 2021	10 100	Avtalen för handels- och passagerarfartyg, optikerna
mars 2021	8 200	Biltrafikbranscherna, tm, flygledarna, Finnairs trafikflygare
april 2021	2 300	Stuveribranschen, tm, resebyråerna
oktober 2021	12 200	Kommunikationsförmedlings- och logistikbranschen, at, tm, htm, Airpro Oy:s kabinpersonal, skidcentren
november 2021	202 300	Teknikindustrin, at, tm, htm, planerings- och konsultbranschen, htm, arkitektplaneringsbranschen, den datatekniska servicebranschen, handel och verkstadsverksamhet inom bilbranschen, ekonomiförvaltningsbranschen
december 2021	38 200	Den kemiska branschen, at, tm, htm, textil- och modebranschen, at, pappersindustrin, at, tm, den mekaniska skogsindustrin, at
januari 2022	151 800	Handeln, biltrafikbranscherna, at, stuveribranschen, at, apoteksbranschen, farmaceutisk personal, försäkringsbranschen, PALTA:s organisationsbranscher, tjänstemän hos medlemsföretag i PALTA, flygtrafiken, tm, htm
februari 2022	223 500	Den grafiska industrin, at, tm, htm, energiindustrin, tm, den mekaniska skogsindustrin, tm, byggbranschen, at, husteknikbranschen, tm, järnvägsbranschen, flyttservicebranschen, kundservice- och telemarketingbranschen, kreditupplysnings- och inkassobranchen, PALTA:s specialbranscher, finansieringsbranschen, expeditionbranschen, tm, YLE, Alko, ICT-området, tm, fastighetsservicebranschen, personalservicebranschen, utdelarna, lokförarna, (kommunerna 420 000, staten 74 000, AVAINTA arbetsgivarna 42 000 löntagare)
mars 2022	152 900	Elbranschen—energi—ict—nätverk, elektrifierings- och elinstallationsbranschen, at, den privata undervisningssektorn, universiteten, turism-, restaurang- och fritidstjänster, Arbetshälsoinstitutet, flygtrafiktjänster (kyrkan 20 500 löntagare), Folkpensionsanstalten
april 2022	72 700	Apoteksbranschen, at, den privata socialservicebranschen, den privata hälso-servicebranschen, byggbranschen, tm
maj 2022	9 200	Tidningspressens redaktionspersonal, organisationer inom det sociala området
augusti 2022	500	Förlagsredaktörerna
december 2022	1 900	Skogsbranschens experter

Förkortningar:

at = arbetstagarna

tm = tjänstemännen

htm = de högre tjänstemännen

KÄLLOR

Risto Koulu, Sovittelu työriidoissa, 2009

Harry Salonaho, Förändringsbehov i Finlands arbetslagstiftning och arbetsmarknadsmekanismer, 2015

Niklas Bruun, Akava Works -selvitys ”Työriitojen sovittelujärjestelmä vertailevasta näkökulmasta”, 2020

Lännen Media: Suuret työntekijäliitot vaihtaisivat valtakunnansovittelijan työmarkkinaviisaisiin, työnantajapuoli tyytyväinen nykyjärjestelmään, 21.12.2019

Talousnäkymät ja palkanmuodostus, Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan raportti 2020:57 (24.6.2020)

Finansministeriet, Ekonomisk översikt, vintern 2020 (17.12.2020)

Finlands Bank, Talouden näkymät - Euro & Talous 5/2019 (17.12.2019), Euro & Talous 6/2020 (15.12.2020)

Lauri Kajanoja, Kustannuskilpailukyky näyttäisi voivan pysyä ennallaan, blogi 8.1.2020 ja Koronakriisi tuo riskin Suomen kustannuskilpailuvyyn heikkenemisestä, analyysi 28.1.2021

Statistikcentralen, Statistikcentralens statistik över arbetskonflikter 2019 (8.5.2020)

Näringslivets centralförbund EK: Työ- ja virkaehtosopimusten päättymisen 2021–2022

Fotografier: Vuokko Piekkala, Riksförlikningsmannens kansli

Årsrapport från riksförlikningsmannens byrå 2020

Utgivare Riksförlikningsmannens byrå

Författare Vuokko Piekkala

Språk finska

Sidantal 44

Referat

Årsrapporten från riksförlikningsmannens byrå 2020 publiceras i elektronisk form på webbplatsen för riksförlikningsmannens byrå.

I årsrapporten beskrivs organiseringen av medlingen i arbetstvister enligt lagen om medling i arbetstvister samt granskas de allmänna utsikterna för kollektivavtalsomgången. Rapporten berättar om arbetstvisters orsaker som varit föremål för medling, processernas och arbetsinställselernas längd samt om medlingens resultat. Den innehåller också en sammanställning av diskussionerna om medling och en förteckning över de arbets- och tjänstekollektivavtal som löper ut 2021 – 2022.

Nyckelord lag om medling i arbetstvister, medling i arbetstvister, arbetsinställelse, förvaltning, publikationer, publikationsverksamhet, årsöversikter, rapporter, riksförlikningsman, årsrapport

ISBN PDF 978-952-327-717-5

URN-adress <https://valtakunnansovittelija.fi/tilastoja>

Valtakunnansovittelijan toimiston vuosiraportti 2020

Julkaisija	Valtakunnansovittelijan toimisto		
Tekijä	Vuokko Piekkala		
Kieli	suomi	Sivumäärä	44
Tiivistelmä	Valtakunnansovittelijan toimiston vuosiraportti 2020 julkaistaan sähköisessä muodossa valtakunnansovittelijan toimiston internetsivuilla. Vuosiraportissa kuvataan työriitalain mukaisten työriitojen sovittelun organisointia sekä tarkastellaan työehtosopimuskierron yleisnäkymiä. Siinä kerrotaan sovittelussa olleiden työriitojen aiheista, prosessien ja työnseisausten kestoista sekä sovittelujen tuloksista. Lisäksi siihen on koottu sovittelusta käytyä keskustelua ja listattu vuonna 2021–2022 päättymässä olevat työ- ja virkaehtosopimukset.		
Asiasanat	Työriitalaki, Työriitojen sovittelu, Työnseisaus, hallinto, julkaisut, julkaisutoiminta, vuosikatsaukset, raportit, valtakunnan sovittelija, vuosiraportti		
ISBN PDF	978-952-327-717-5		
Julkaisun osoite	https://valtakunnansovittelija.fi/tilastoja		

The annual report of the National Conciliator's Office 2020

Publisher National Conciliator's Office

Authors Vuokko Piekkala

Language Finnish **Pages** 44

Abstract

The annual report of the National Conciliator's Office for 2020 will be published in electronic format on the website of the National Conciliator's Office.

The annual report describes the organisation of labour dispute mediation under the Act on Mediation in Labour Disputes and examines the general outlook for the collective bargaining round. It describes the issues under dispute, the duration of processes and work stoppages, and the outcome of the conciliation. It also includes discussions on mediation and lists the collective agreements due to expire in 2021–2022..

Keywords Act on Mediation in Labour Disputes, mediation of labour disputes, work stoppages, administration, publications, annual reports, reports, National Conciliator

ISBN PDF 978-952-327-717-5

URN address <https://valtakunnansovittelija.fi/tilastoja>
